

УДК 336.71

І. Ю. Стукан,
аспірант кафедри банківської справи,
ДВНЗ "КНЕУ імені Вадима Гетьмана", м. Київ
А. П. Стрижак,
к. е. н., старший викладач кафедри банківської справи,
ДВНЗ "КНЕУ імені Вадима Гетьмана", м. Київ

СУТНІСТЬ ТА ВИДИ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ДЛЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

I. Stukan,
postgraduate student of the Department of banking State University "Kyiv national economic Vadym Hetman University"
A. Stryzhak,
PhD, senior lecturer of the Department of banking State University "Kyiv national economic Vadym Hetman University"

ESSENCE AND TYPES OF GLOBAL CHALLENGES FOR THE BANKING SYSTEM

У статті досліджено підходи до сутності та характерні риси глобальних викликів. Відмічено, що банки є основними фінансовими посередниками та відіграють важливу роль у розвитку суспільства, а функції банків усе більше виходять за межі простого фінансового посередництва. Визначено актуальні виклики розвитку світової економіки та розглянуто види викликів, які формувалися протягом становлення й розвитку банківської діяльності. Підкреслено, що загрози курсовій стабільності пов'язані із впливом невизначеності на світових валютних ринках, девальваційними процесами у світі, значним дефіцитом торговельного балансу України, зростаючими витратами на обслуговування зовнішнього боргу тощо. Відзначено, що труднощі забезпечення фінансової стабільності у післякризовий період в Україні зумовлені суттєвою сегментацією економічної і фінансової систем.

The article examines the approaches to the essence and characteristics of global challenges. Banks are the main financial intermediaries and play an important role in the development of society and the function of banks increasingly go beyond simple financial intermediation. Identified current challenges of the global economy and the types of calls that were formed during the formation and development of banking activities. Emphasized that the threat to exchange rate stability associated with the impact of uncertainty on the global currency markets, devaluation processes in the world, a significant deficit in the trade balance of Ukraine, the growing cost of servicing the foreign debt. It is noted that the difficulty of securing financial stability after the crisis in Ukraine is due to a significant segment of the economic and financial systems.

Ключові слова: виклик, глобальний виклик, банківська система, глобалізація, криза.
Key words: challenge, global challenge, banking system, globalization, crisis.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Основними характерними рисами середовища, в якому функціонує банківська система, на сьогодні є: формування глобального ринку, лібералізація валютних, інвестиційних та кредитних ринків, диверсифікація механізмів концентрації інвестиційних ресурсів та синхронізація фінансових криз. Кожен з цих процесів є наслідком неправильного реагування на глобальні виклики для банківської системи. Це пов'язано з тим, що банки є основними фінан-

совими посередниками та відіграють важливу роль у розвитку суспільства. Функції банків усе більше виходять за межі простого фінансового посередництва. Вони стають важливим механізмом проведення державної грошово-кредитної політики, а через неї — впливу на всі економічні процеси та зміни у суспільстві. Велика кількість вчених ці зміни називає викликами [9, 11, 13]. Тому з'являється необхідність дослідити сутність поняття "глобальний виклик" та його характерні риси.

Таблиця 1. Узагальнення підходів до визначення поняття виклику

Автор	Визначення	Спільне	Відмінне
Великий тлумачний словник сучасної української мови	<i>Виклик</i> - вимога, спонукання до будь-яких дій, відносин; заклик до змагання, до участі в чому-небудь; категорична, різка пропозиція вступити в боротьбу, поєдинок [2]	У сутності виклику автор вбачає вимогу	Виклик - категорична, різка пропозиція вступити в боротьбу
О. Бодрук	<i>Виклик</i> - проблема, що набула з певних причин та у певний відтинок часу сильного звучання і загострено сприймається політичною елітою, має, на її думку, важливе, пріоритетне значення [3]	—	Зникне політична еліта — зникнуть виклики.
Н. Різник	<i>Виклик</i> – це протидія здійсненню захисту, перешкода на шляху до безпечного розвитку [4]	Виклик є протидією	В сутності поняття вбачено перешкоду на шляху до безпечного розвитку
О. Сергунін	<i>Виклик</i> - сукупність обставин не обов'язково загрозуючого характеру, але, безумовно таких, що вимагають реагування на них [5]	Виклик – вимога до реагування	Виклик - сукупність обставин не обов'язково загрозуючого характеру
П. Белов	<i>Виклик</i> – це прояв загрози, що вимагає реагування з метою запобігання або зниження шкоди [5]		Виклик – це прояв загрози

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідженням існуючих глобальних викликів для різних галузей економіки займалися такі науковці, як Рогач О.І., Сіденко В.Р., Шимаї М., Цікановська Н.А., Кричевська Т., Лук'яненко Д., Желюк Т.А., Поліщук Л.С., Радева М., Мартиненко В.В. та інші. Однак, зважаючи на велику розбіжність поглядів на сутність глобальних викликів, з'являється потреба в їх структуризації.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є розробка теоретико-методологічних положень щодо з'ясування сутності глобальних викликів (та структуризація підходів до даного поняття) для банківської системи.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

На сьогоднішній день банки є основними фінансовими посередниками та відіграють важливу роль у суспільстві. Розвиток функціональних особливостей банківської системи вагомо впливає на всі економічні процеси у суспільстві. Економіка схильна до розвитку лише за умови достатності грошових коштів, які вимагають відповідних ресурсів. Кожен з цих ресурсів формується під впливом глобальних викликів для таких сфер, як суспільство, цивілізація, економіка (елементом якої є банківська система) та ін. У кожній зі сфер ці виклики взаємопов'язані та взаємозалежні.

Історично розвиток суспільства поділяється на декілька періодів, та одним з найвагоміших є поява цивілізацій. Цивілізація — це ступінь розвитку суспільства, його самоорганізації і саморегуляції, який характеризується тим, що взаємини між соціальними суб'єктами, між різними сторонами життя регламен-

туються, регулюються за допомогою вироблених установок, норм, законів, а також організацій і установ, які забезпечують життєдіяльність суспільства в його поступальному розвитку.

Один з основоположників цивілізаційної теорії Арнольд Джозеф Тойнбі, формуючи концепцію "виклик — відповідь", у своїй праці "Дослідження історії" [1] довів, що виникнення цивілізацій пов'язане з появою певного виклику історичної ситуації і адекватною відповіддю на нього. Такий виклик спонукає до росту цивілізацій. Відповіддю на виклик суспільство вирішує поставлене перед ним завдання і цим переводить себе у більш високий, досконалий стан. Неможливість адекватної реакції на виклик означає деградацію суспільства.

Виклик — фундаментальна проблема, з якою стикається система впродовж свого життєвого процесу. А відповідь показує як система справляється з даною проблемою, яке вирішення вона їй знаходить, яку поведінку обирають її елементи, коли історична ситуація ставить під загрозу саме їх існування. Найчастіше виклик — це зовнішній стимул розвитку системи, а відповідь — внутрішній. Існують різні підходи до тлумачення сутності виклику (табл. 1).

О. Бодрук пов'язує розуміння виклику із суб'єктивним сприйняттям політичною елітою певної проблеми. Однак сприйняття різних політиків актуальності однієї й тієї ж проблеми може значно варіюватись, й до того ж, не відповідати реальному стану речей, тож використовувати такий критерій для формалізації поняття виклику, на наш погляд, не конструктивно.

Підхід Н. Різника дещо суперечить семантичному значенню слова "виклик". Так,

Таблиця 2. Узагальнення підходів до визначення поняття глобального виклику

Автор	Визначення	Спільне	Відмінне
Рогач О.І.	Глобальні виклики - динамічні зміни у світовому господарстві [9]	Сутність глобальних викликів переплітається зі змінами в світовому господарстві	Глобальні виклики – це динамічні зміни
Сіденко В.Р.	Глобальний виклик - потреба в здійсненні докорінної трансформації сучасної глобальної світ-системи [10]		Глобальний виклик – це потреба
Шимаї М.	Глобальні виклики - проблеми, які характеризують кризові явища в економіці [11]	Глобальні виклики пов'язують з явищами, притаманними лише економіці	Глобальні виклики – це проблеми
Цікановська Н.А.	Глобальні виклики - ризики глобальної економіки, основними з яких є економічний диспаритет та глобальна неспроможність урядів (як високорозвинутих країн, так і країн із ринком, що формується, зокрема України) [12]		Глобальні виклики – це ризики
Кричевська Т.	Глобальний виклик - неадекватність усталеного змісту грошово-кредитної політики сучасному економічному й інституційному середовищу [13]		Глобальний виклик – це неадекватність

у Великому тлумачному словнику сучасної української мови слово "виклик" пояснюється як "вимога, спонукання до будь-яких дій, відносин". Натомість протидія — це "дія, що спрямована проти іншої дії, перешкоджає їй", перешкода — це "те, що заважає здійсненню чого-небудь". Отже, якщо виклик спонукає до реагування, наприклад, на певні обставини, то протидії, перешкоди заважають цьому, тому ці поняття не можна ототожнювати.

Погляди О. Сергуніна та П. Белова є абсолютно протилежними, але не достатньо широкими для повного розуміння сутності виклику.

Зважаючи на вищесказане, під викликом пропонуємо розуміти спонукання до виникнення нових елементів та зв'язків між ними внаслідок того, що старі вже не працюють.

Сучасна парадигма глобального економічного розвитку обумовлює необхідність здійснювати трансформацію та модернізацію національної соціально-економічної системи, враховуючи не тільки національні особливості відносин і ринкових механізмів, а й світового, глобального ринку.

Сучасна глобалізація стала суперечливим результатом довготривалого історичного розвитку людства. Економічні, соціально-політичні та культурні процеси набули об'єктивного характеру, отже, глобалізація означає те, що на перший план виходять інтереси світової співдружності у цілому, а також тих інститутів і організацій, які ці інтереси представляють і захищають.

У другій половині ХХ та на початку ХХІ ст. відбулися значні зміни в глобальному економічному середовищі. Основними тенденціями ци-

вілізаційних процесів є перехід до якісно нового технологічного рівня виробництва, що базується на знаннях, інформаційних ресурсах і технологіях, а також лібералізаційні процеси, які відбуваються у світі через глобалізацію та регіоналізацію розвитку країн. Загальновизнаною стала теза, що розвиток національної економіки залежить від інвестиційної діяльності. Причому іноземний капітал, залишаючись додатком до національного, може відігравати роль каталізатора у розвитку економіки як у масштабах всієї країни, так і в окремих регіонах [6].

Нинішній етап цивілізаційного розвитку зумовлює необхідність розробки новітніх підходів до вивчення та усвідомлення процесів функціонування світового економічного простору, сутності сучасної парадигми світового фінансового середовища і глобальної фінансової банківської архітектури.

Виклики для суспільства та цивілізацій є викликами більш високого порядку та знаходяться поза межами даного дослідження, але зважаючи на взаємозалежність всіх структурних ланок суспільства, маємо змогу розробити теоретичні положення сутності викликів для економіки, тобто глобальних викликів.

Сутність поняття "глобальний виклик" знаходить своє відображення у працях багатьох науковців (табл. 2).

Д. Лук'яненко розглядає глобалізаційні виклики, які виявляються в посиленні суспільних суперечностей практично на всіх рівнях із превалюванням відповідних лідерських амбіцій — особистісних, корпоративних, міждержавних, глобальних [14].

Доктор економічних наук Рогач О.І. під глобальними викликами розуміє динамічні зміни у світовому господарстві. На нашу думку, виклик може бути спровокованим у більшій мірі негативними змінами, тому дане визначення не є повним.

Одним із таких "викликів" економіки є глобалізація світових ринків. Успішне завершення Уругвайського раунду багатосторонніх переговорів з питань лібералізації міжнародної торгівлі створює нову ситуацію в цій сфері. Незважаючи на певну суперечливість підсумкових документів, включення в них таких питань, як торгівля послугами, проблеми інтелектуальної власності, торговельні аспекти інвестицій, означає не тільки подальшу глобалізацію найдинамічніших сегментів світового ринку — ринків послуг і технології, а й уніфікацію інвестиційного клімату для ТНК, усунення бар'єрів для їхніх операцій, необхідність для більшості країн переглянути свої національні законодавства, погоджуючи їх із загальносвітовими нормами. Все це потребує подальшого збільшення "відкритості" економік і ставить перед країнами цілу низку нових складних проблем [9].

У зв'язку з транснаціоналізацією світової економіки, автор відносить до глобальних викликів реалізацію ініціативи з формування правил і процедур вільного руху іноземних капіталовкладень. Завданням виклику має стати не тільки значне зменшення наявних обмежень на діяльність ТНК, а й усунення конфліктів між країнами (і навіть окремими їх частинами), що конкурують за отримання зарубіжних інвестицій у новому світі глобального виробництва.

Ще один "виклик" породжується так званою глобалізацією. Величезні фінансові ресурси ТНК і ТНБ, небачені за рівнем інтенсивності транскордонні фінансові трансакції цих суб'єктів, поява нових механізмів та інструментів міжнародних фінансових операцій і формування глобального фінансового ринку, через який здійснюється перерозподіл колосальних фінансових ресурсів, — ці та інші ознаки фінансової глобалізації створюють нову ситуацію у світовій економіці [9].

На нашу думку, виклик може бути наслідком змін (або навпаки), але по своїй суті виклики не є змінами.

Приєднуємось до думки венгерського професора М. Шимаї, який вважає, що глобальні виклики є проблемами, які характеризують кризові явища в економіці. Ці проблеми впливають на поточну глобальну фінансову та еко-

номічну кризу або вона впливає на них. До таких криз слід віднести:

- криза наднагромадження. Її сутність полягає в тому, що продуктивно може інвестуватися тільки частина капіталу, а норма прибутку в деяких нефінансових галузях до кризи була досить низькою. Тому основна частина акумульованих коштів пішла у фінансовий сектор, що призвело до появи великих фінансових "бульбашок";

- глобальна екологічна криза. Масштаби нагромадження матеріального багатства та використання ресурсів, так само як і виділення в довкілля шкідливих речовин, ще більше розширилися;

- глобальна продовольча криза. Щоб годувати населення, яке збільшується, людству в найближчі 40 років доведеться подвоїти виробництво продовольства — тільки так буде задоволений зростаючий попит;

- "криза соціальної інтеграції";
- легітимаційна криза політичної системи — репрезентативної демократії;
- глобальна криза безпеки [11].

Кандидат економічних наук Т. Кричевська під викликами розуміє неадекватність усталеного змісту грошово-кредитної політики сучасному економічному й інституційному середовищу, зокрема щодо:

- цілей;
- механізмів та інструментів;
- результатів;
- неефективності застосування універсальних і стандартних інструментів ГКП в різних інституційних середовищах.

Першим викликом традиційному розумінню цілей ГКП стало те, що в умовах кризи не спрацьовує прийнятий розподіл цілей між двома інструментами макроекономічного регулювання — грошово-кредитною і фіскально-бюджетною політикою.

Другий виклик пов'язаний з неадекватністю новим реаліям загальноприйнятих механізмів ГКП. Зміст даного виклику в умовах кризи полягає, по-перше, в неефективності процентної ставки як інструмента ГКП; по-друге, у відсутності зв'язку між короткостроковою ставкою центрального банку і довгостроковими ставками; по-третє, в неефективності інструментів репо, що не впливають на структуру балансу центрального банку й економічних суб'єктів; по-четверте, в тому, що не працює система автоматичного розподілу емісійних ресурсів між суб'єктами господарювання.

Третім викликом для ГКП є невизначеність її результатів. Сьогодні висловлюють-

ся абсолютно полярні думки про те, що відбувається після безпрецедентних заходів монетарного стимулювання — інфляція чи дефляція.

Четвертий виклик — це неефективність застосування універсальних і стандартних інструментів грошово-кредитної політики в різних середовищах. Поведінка фінансових посередників має надзвичайне значення для ефективності грошово-кредитної політики з огляду на непересічну роль фінансових інституцій у монетарному трансмісійному механізмі. Мотивація ж і поведінка фінансового капіталу вельми неоднакові в різних країнах, незважаючи на використання загальних міжнародних стандартів банківського нагляду [13].

Багато вчених під глобальними викликами розуміють пошук шляхів виходу з кризи через розв'язання низки проблем. Наприклад, Уманців Ю.М. основну проблему вбачає в надмірній кредитній експансії. Вона триває доти, поки не виявиться неможливість отримання доходів від володіння цими активами в майбутньому. Така експансія може стримуватися також діями центрального банку з метою упередження "перегріву" економіки й інфляції. Унаслідок гальмування кредитної активності різко падають ціни на нерухомість і цінні папери [15].

З-поміж інших причин виникнення фінансових криз, автор виділяє такі:

- асинхронність розвитку фінансового й реального секторів економіки;
- неврахування інвесторами системних ризиків на внутрішньому і зовнішньому ринках;
- зростання дисбалансів між обсягами заощаджень та інвестицій;
- тривала дефіцитність поточного рахунку платіжного балансу через домінування споживчого імпорту й надмірних платежів за зовнішнім боргом [15].

Глобальний виклик — потреба в розробці комплексних заходів, зорієнтованих на розв'язання системних завдань.

Т.А. Желюк, не даючи визначення глобальних викликів, розуміє його як модернізацію системи управління розвитком економіки. Дані виклики пов'язані із зростанням планетарних проблем; формуванням нової політико-економічної моделі світу, що характеризується переходом від біполярності до мультиполярності; зміною природи міжнародної конкуренції та пригніченням внутрішніх ринків низки національних держав; загострення конфлікту між потребами країн-"глобалі-

заторів" і потребами національних держав (держави з розвинутими інноваційними системами формують цивілізаційні анклав, які визначають сучасний світоустрій через жорсткий контроль за інформаційними, технологічними і фінансовими потоками); збільшенням розриву між рівнями економічного розвитку країн, поява вектора диференціації; міжкраїною міграцією економічних, екологічних, соціальних криз; інтеграцією і транснаціоналізацією світової економіки [16].

Аспірант В.В. Мартиненко до актуальних викликів відносить:

- нестабільність світової фінансової системи, яка супроводжується незбалансованістю світової торгівлі та інвестиційних потоків між найбільшими економічними центрами світу;
- розширення світових ринків для певних видів продукції, товарів і послуг;
- поширення кризових явищ;
- експансія передових країн світу;
- дефіцит ресурсів для розширеного розвитку [17].

Кандидат економічних наук М. Радева до глобальних викликів економіки відносить:

- посилення диспропорцій у розвитку різних країн світу;
- загострення суперечностей розвитку міжнародних відносин;
- зниження ефективності механізмів ринкового саморегулювання;
- підвищення нестійкості економіки;
- ризики спонтанного розвитку негативних явищ;
- уникнення корпораціями державного контролю, скорочення ресурсу державного регулювання економічних процесів;
- деформації національного відтворювального процесу;
- поширення єдиних стандартів на національні культури;
- моральне старіння робочої сили;
- посилення дуалістичного характеру економіки;
- підвищення впливу зовнішніх факторів на розвиток держави;
- отримання надприбутків за рахунок підприємств сусідніх країн;
- монополізація застосування нових технологій та інформації;
- блокування ринків сировини та збуту;
- експансійна цінова політика;
- диктат рівня виробництва товарів та їх видів;
- гальмування процесу передачі технологій [18].

Кандидат економічних наук Поліщук А.С. розглядає глобальні виклики в розвитку світової економіки і торгівлі, що призводять до зростання ролі глобального регулювання. Серед викликів виділяє:

- необхідність забезпечувати економічне зростання для підтримки доходів;
- загрози з боку енергетичного сектору;
- загрози з боку багатосторонньої торговельної системи;
- питаннями соціальної справедливості [19].

Багато науковців асоціюють виклики з ризиками глобальної економіки, основними з яких є економічний диспаритет та глобальна неспроможність урядів (як високорозвинутих країн, так і країн із ринком, що формується, зокрема України) [20].

Загрози курсовій стабільності пов'язані із впливом невизначеності на світових валютних ринках, девальваційними процесами у світі, значним дефіцитом торговельного балансу України, зростаючими витратами на обслуговування зовнішнього боргу, високими девальваційними очікуваннями населення та глобальною тенденцією до виведення капіталів із ринків, що розвиваються, в умовах перорієнтації інвесторів на ринки розвинених країн.

Інфляційні ризики, крім імовірного курсового чинника, обумовлені передусім впливом витрат, пов'язаних із подорожчанням імпортованих енергоресурсів.

Ризики вітчизняної банківської системи обумовлені її високою залежністю від іноземних материнських компаній банків з іноземним капіталом.

Труднощі забезпечення фінансової стабільності у післякризовий період в Україні зумовлені суттєвою сегментацією економічної і фінансової систем. Без усунення структурних диспропорцій реальним є ризик уповільнення економічної динаміки та поглиблення дисбалансів фінансової системи.

Узагальнюючи точки зору провідних науковців з даної тематики, можна стверджувати, що глобальні виклики:

- це потреба у реакції на зміни у системі (суспільній, економічній та ін.);
- це спонукування до виникнення чогось нового внаслідок того, що старе вже не працює;
- це трансформація суспільно-економічної системи з старої в нову внаслідок виникнення кризових ситуацій.

Глобальні виклики для банківської системи — значні зміни у банківській діяльності,

викликані трансформаційними процесами у глобальній економіці, кризами, дисбалансами.

ВИСНОВКИ

Отже, відповідно до поставленої мети, розроблено теоретичні засади сутності глобальних викликів. До характерних рис глобальних викликів варто віднести:

- посилення суперечностей між елементами економічних відносин;
- необхідність адаптації до трансформаційних процесів у світовій економіці;
- потреба в реакції на глобальні зміни.

Також досліджено, яким чином корелюються глобальні виклики, які мають вплив на економіку та суспільство зокрема.

Література:

1. Тойнбі А. Дослідження історії. Том 1 / Пер. з англ. В. Шовкуна. — К.: Основи, 1995. — 614 с.
2. Бусел В.Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови. — Київ, Ірпінь. — Перун, 2005. — 1728 с.
3. Бодрук О.С. Структура воєнної безпеки: національний та міжнародний аспекти: монографія / О.С. Бодрук. — К.: НІПМБ, 2001. — 300 с.
4. Різник Н.С. Теоретичні засади формування системи діагностики економічної безпеки банку / Н. С. Різник // Вісник Харк. нац. техн. ун-ту сільського господарства: Економічні науки. — Х.: ХНТУСГ, 2007. — Вип. 66. — С. 118—123.
5. Сергунин А.А. Международная безопасность: новые подходы и концепты / А.А. Сергунин // Политические исследования. — 2005. — № 6. — С. 126—137.
6. Лук'янов В. Сучасна фінансова економіка: глобалізаційна складова та цивілізаційні пріоритети / Банківська справа. — 2013. — № 1. — С. 64—75.
7. Гладчук К. Глобалізація на світових фінансових ринках та її наслідки / Ринок цінних паперів України. 2011. — № 3—4. — С. 14—20.
8. Савлук М.І., Мороз А.М. та ін. Гроші та кредит: підручник / За наук. ред. М. І. Савлука. — 6-те вид., перероб. і доп. — К.: КНЕУ, 2011. — 589 с.
9. Рогач О.І. Міжнародні фінанси: підручник // навч. посібник. — К.: Либідь, 2003. — 784 с.
10. Сіденко В.Р. Нові глобальні виклики та їх вплив на формування суспільних цінностей // Український соціум. — 2014. — № 1 (48). — С. 7—18.

11. Шимаї М. Виклики для посткризової глобальної системи // Економіка України. — 2010. — №4. — С. 22—29.

12. Цікановська Н.А. Механізм забезпечення фінансової безпеки недержавних пенсійних фондів. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 — гроші, фінанси і кредит / Університет банківської справи Національного банку України. — Київ, 2013.

13. Кричевська Т. Фінансово-економічна криза і виклики для грошово-кредитної політики // Економіка України. — №4. — 2010. — С. 65 — 75.

14. Глобальное экономическое развитие: тенденции, асимметрии, регулирование: монография [Д. Лукьяненко, А. Колот, Я. Столярчук и др.]: под науч. ред. профессором Д. Лукьяненко, А. Поручника, В. Колесова. — К.: КНЭУ, 2013. — 466 с.

15. Уманців Ю.М. Глобальні фінансові виклики: світовий досвід та українські реалії // Фінанси України. — №1. — 2010. — С. 73—85.

16. Желюк Т.Л. Модернізація системи управління довгостроковим розвитком національної економіки // Актуальні проблеми економіки. — №3 (105). — 2010. — С. 55—61.

17. Мартиненко В.В. Загрози економічній безпеці України в контексті викликів глобалізації // Економічний часопис — XXI. №7—8. 2011. — С. 40—43.

18. Радева М.М. Україна в глобальній економіці: виклики і можливості // Фондовый рынок. — №12. — 2012. — С. 18—23.

19. Поліщук Л.С. Глобальні виклики та посилення економічного управління в ЄС.

20. Власюк О.С. Виклики та загрози фінансовій безпеці України на середньострокову перспективу // Фінанси України. — №5. — 2012. — С. 3—13.

References:

1. Toynbi, A. (1995), *Doslidzhennya Istoriyi* [Study history], Osnovi, Kyiv, Ukraine.

2. Busel, V.T. (2005), *Velikiy tлумachniy slovník suchasnoyi ukrayinskoyi movi* [Great Dictionary of Modern Ukrainian], Perun, Kyiv, Irpin, Ukraine.

3. Bodruk, O.S. (2001), *Struktura voennoyi bezpeki: natsionalniy ta mizhnarodniy aspekti* [The structure of military security, national and international aspects], NIPMB, Kyiv, Ukraine.

4. Riznik, N.S. (2007), "The theoretical basis of formation of system diagnostics Economic Security Bank", *Visnik Hark. nats. tehn. un-tu silskogo gospodarstva: ekonomichni nauki*, vol. 66, pp. 118—123.

5. Sergunin, A.A. (2005), "International Security: New Approaches and Concepts", *Politieskie issledovaniya*, vol. 6, pp. 126—137.

6. Luk'yanov, V. (2013), "The modern financial economics, globalization and civilizational component of priorities", *Bankivska sprava*, vol. 1, pp. 64—75.

7. Gladchuk, K. (2011), "The globalization of world financial markets and its consequences", *Rinok tsinnih paperiv Ukrayini*, vol. 3—4, pp. 14—20.

8. Savluk, M.I. and Moroz, A.M. (2011), *Groshi ta kredit* [Money and credit], 6th ed, KNEU, Kyiv, Ukraine.

9. Rogach, O.I. (2003), *Mizhnarodni finansy* [International Finance], Libid, Kyiv, Ukraine.

10. Sidenko, V.R. (2014), "New global challenges and their impact on the social values", *Ukrayinskiy sotsium*, vol. 1 (48), pp. 7—18.

11. Shimayi, M. (2010), "Calls for the post-crisis global system", *Ekonomika Ukrayini*, vol. 4, pp. 22—29.

12. Tsikanovska, N.A. (2013), "Mechanism to ensure the financial security of private pension funds", Abstract of Ph.D dissertation, Global economy, university of Banking of the National Bank of Ukraine, Kyiv, Ukraine.

13. Krichevskaya, T. (2010), "The financial and economic crisis and the challenges for monetary policy", *Ekonomika Ukrayini*, vol. 4, pp. 65—75.

14. Lukyanenko, D. Kolot, A. and Stolyarchuk, Ya. (2013), *Globalnoe ekonomicheskoe razvitie: tendentsii, asimmetrii, regulirovanie: monografiya*, [Global economic development: trends, asymmetry regulation], KNEU, Kyiv, Ukraine.

15. Umantsiv, Yu.M. (2010), "Global financial challenges: international experience and Ukrainian realities", *Finansi Ukrayini*, vol. 1, pp. 73—85.

16. Zhelyuk, T.L. (2010), "Modernization of the management of long-term development of the national economy", *Aktualni problemi ekonomiki*, vol. 3 (105), pp. 55—61.

17. Martinenko, V.V. (2011), "Threats to economic security of Ukraine in the context of the challenges of globalization", *Ekonomichniy chasopis — XXI*, vol. 7—8, pp. 40—43.

18. Radeva, M.M. (2012), "Ukraine in the Global Economy: Challenges and Opportunities", *Fondoviy ryinok*, vol. 12, pp. 18—23.

19. Polischuk, L.S. (2013), "Global challenges and strengthening economic governance in the EU", *Mizhnarodni vidnosini*, vol. 2, pp. 11.

20. Vlasyuk, O.S. (2012), "Challenges and threats to the financial security of Ukraine in the medium term", *Finansi Ukrayini*, vol. 5, pp. 3—13. *Стаття надійшла до редакції 19.02.2015 р.*